

РОЗДІЛ 1. БІОЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТА ДЕКОРАТИВНИХ ТВАРИН

БІОЕТИКА І ПРИРОДНИЧІ ДИСЦИПЛІНИ

Гриньова М.В.

Полтавський ДПУ імені В.Г. Короленка

Біоетика існує як галузь знання і сукупність орієнтирів, що формуються на межі біології і етики. Коріння біоетичних проблем знаходяться в індійській та тибетській філософії та медицині. Вона є міждисциплінарною галуззю, яка охоплює загальнолюдський, філософський, медичний і правовий аспекти.

Наука біоетика визначає включення в сферу етичного відношення, ставлення людини до природи, живого. Біоетика надає сукупність правил, дозволів і заборон, що визначають міру втручання людської конструкторської діяльності в реальність живого включаючи природу людини. Саме біоетика визначає, що є моральним або аморальним стосовно живого, життя.

На засадах біоетики формується нова інвайронментальна парадигма, яка є основою розуміння контактів природи з соціальним оточенням, головними орієнтирами якої є:

- людина є вид *Homo sapiens* і включена в єдину глобальну екологічну систему;
- людина не власник природи, а один з членів природничої спільноти;
- вона живе не лише в соціальному, але і в природному контексті, що покладає на неї відповідальність за стан природного довкілля.

З цих позицій традиційні поняття “підкорення природи”, “боротьба з природою”, корисність чи некорисність окремих представників флори чи фауни не є конкретними.

Сучасна біоетика інтегрує в єдине концептуальне ціле елементи класичної етики з досягненнями медицини, природничих наук, педагогіки. Про значення природничих наук у формуванні біоетичних основ досить влучно висловився В. Хеслі: “Людина, яка нічого не розуміє в хімії та біології навряд чи може сказати щось суттєве відносно нагальних етичних проблем, навіть у випадку, якщо оволоділа всією етичною традицією від Платона до Шеллера”.

Засвоєння біоетичних основ можливе лише при ретельному вивченні і засвоєнні природничих дисциплін. Саме вони є своєрідним містком між природознавством та суспільствознавством.

Природничі науки створюють фундамент знань про процеси і закономірності природи, розширюють систему природоохоронних понять, сприяють формуванню екологічної свідомості, що тісно пов’язана з біоетикою.

Саме на уроках біології учні навчаються сприймати: цінувати красу природи, а вчитель повинен навчити дітей відчувати і захоплюватися красою природи, виховувати етичний аспект зв'язку людини з своєю (Малою) Батьківщиною.

Біоетика є першоосновою екологічної етики і конструювання природоохоронної роботи. Остання особливо важлива для сьогодення, коли постало завдання подолання екологічної кризи, яка полягає у порушенні рівноваги між можливостями відтворення природи і бурхливою діяльністю людини.

Слід виділити такі принципи біологічної етики:

- охорона природи – це, перш за все, охорона самої людини. Не буде біосфери – не буде людства;
- вживання цивілізації – домінанта економіки і політики;
- необхідність різноманітності природи. Тільки різноманітна біосфера стійка і високопродуктивна;
- кожний компонент біосфери потенційно необхідний і корисний;
- впровадження ідей біоетики і екологічної етики в шкільні та вузівські програми;
- вторгнення людини в основи природи, її геном не повинно спричинити руйнування існуючої цивілізації (клонування, створення трансгенних культур та інше);

Вчитель природничих дисциплін є центральною фігурою у популяризації ідей біоетики та екологічної етики.

Література

1. Балакирев Н.А., Барабаш Б. и др. Лабиринты биоэтики. – С., 1999. – 252 с.
2. Перова О.Є. Біоетика: смислові і предметні ракурси. – Вісник. Філософія. Політологія. - №38-41. – 2002. – С. 45-49.
3. Кисельов М. Філософські та світоглядні аспекти біологічної етики. – Вісник НАН України. - №11. – 2001. – С. 16-25.
4. Борейко В.Э. Прорыв в экологическую этику. – Изд. 2-е. – К.: Киевский эколого-натуралистический центр. – 2001. – 202 с.

АКТИВІЗАЦІЯ МЕТОДУ БІОЛОГІЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО ПОГОДОЗНАВСТВА

*Гуріненко Н.О., Коваленко К.В., Пивовар Н.М.
Полтавський ДПУ імені В.Г. Короленка*

У минулому безпорадна перед несприятливими явищами природи людина приписувала їх потойбічним силам. Разом з тим, здавна виникли прикмети і завбачення погоди, що передавалися з покоління в покоління, перевірялись і доповнювались безпосереднім досвідом людей.